

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF)

21 maj 2015

www.attention-utbildning.se

Diagnoser

- ADHD
- Autismspektrumtillstånd AST
- Intellektuella funktionsnedsättningar (psykisk utvecklingsstörning)
- Kommunikationsstörningar (Störd språkutveckling, stamning)
- Specifika inlärningssvårigheter (lässvårigheter, skrivsvårigheter, räkningsvårigheter)
- Motoriska störningar (Tourettes, motoriska/verbala tics)

ADHD (prevalens 5%)

Attention Deficit Hyperactivity Disorder

Exekutiva funktioner

- Inhibition – att bromsa/stanna upp/hålla tillbaks
- Självreﬂektion – känna efter, tänka oss för, bli medvetna och observanta på oss själva.
- Tänka i tidslinjer – minnas och föreställa sig framtiden.
- Prata med sig själv – att ha en inre dialog
- Hålla koll på känslor – reglera och nyansera
- Tankens lekplats – att bygga mentala modeller och simuleringar
- Tidsuppfattning

Russel A. Barkley

Styrkor!

- Kreativitet
- Charmerande personlighet, varmhjärtad
- Bra människokänedom
- Sinne för humor
- Flexibilitet
- Intuitiv
- Känslig för den närmaste omgivningen
- Entusiastisk, passionerad
- Glömmer bort sina misstag
- Villig att ta risker

Autismspektrumtillstånd AST

(prevalens 1-2%)

- Autistiskt syndrom
- Aspergers syndrom
- Atypisk autism

(Gradering: Kräver mycket omfattande stöd, kräver omfattande stöd, kräver stöd)

Kognitiva funktioner

- Att kunna planera, organisera, vara flexibel i tanken
- Att förstå hur andra tänker – theory of mind
- Att se helhet och sammanhang – central koherens
- Abstrakt/teoretisk tänkande bortom här och nu
- Perception - tolka/bearbeta/filtrera sinnesintryck och yttre stimuli
- Minne och språk

Styrkor!

- Hög koncentrationsförmåga
- Uthållighet
- Detaljseende
- Kreativitet
- Nya perspektiv
- Hög moral
- Uppriktighet

Samtidiga psykiatriska tillstånd

- Tvångssyndrom OCD
- Depression
- Bipolär sjukdom
- Psykos
- Ångest, paniksyndrom
- Sömnproblem
- Ätstörningar
- Självskadeteende
- Beroendeproblematik
- Personlighetsstörningar

Samtidiga somatiska tillstånd

- Restless legs syndrome
- Fibromyalgi
- Sömnproblem
- Allergi
- Epilepsi
- Magproblem

Vad kan man göra?

- Förståelse och kunskap
- Individuellt bemötande
- Samarbete med personen själv
- Anpassningar

Individuellt bemötande

- Kunskap om personen
- Samla information från personen själv
- Starka sidor, svårigheter?
- Har du träffat en person med NPF så har du träffat EN person.

Bemötande och förhållningssätt

- Struktur
- Tydlighet
- Feedback/motivation
- Flexibilitet
- Energi/ork
- Oskrivna regler

Bemötande och förhållningssätt

- Visualisera
- Täta avstämningar
- Dela upp uppgifter i små steg
- Hjälptill med ordning
- Miljön
- Hjälpmiddel

Skapa förutsägbarhet

Innan aktivitet ska du/personen ha svar på:

- Vad ska jag göra?
- Var ska jag vara?
- Hur ska jag göra det?
- Med vem ska jag vara?
- När ska jag göra det?
- Hur länge ska jag hålla på?
- Vad händer sen?

Strategier vid bemötande av personer med ADHD

1. Positiv uppmärksamhet.
2. Effektiva uppmaningar (inte sväva ut i förklaringar som egentligen bra är utfyllnad med ord. Kort koncist och innehållsrikt).
3. Uppmuntran och beröm (så mycket så det nästan blir löjligt!!!).
4. Konkreta belöningar (ex dvs om du städar så gör jag efterrätten som du vill ha).

5. Förutse och planera problemsituationer.

6. Medvetet ignorera problembeteende (välj dina konflikter, man behöver inte gå in i allt).

7. Time-out (se ut en plats som alla i ens närhet respekterar för en plats där man slipper bli störd oavsett situation som uppstått. Går man dit så vet man att det finns behov av att vara själv. Inget är så viktigt så att det inte kan vänta i tio minuter?).

8. Problemlösning (Det handlar om att dissekera problem som uppstår och hitta lösningar genom att vända och vrida och vara lite av en detektiv).

Kerstin Alm ADHD-center

Strategier vid bemötande av personer med AST

1. Inte skämta eller använda ironi, inga dubbelmeningar el dyl om man inte förklarar att man skämtar.
2. Alltid kontrollera att personen förstår det man sagt när man är osäker, eftersom missförstånd kan ge svåra konsekvenser.
3. Alltid vara tydlig och konsekvent.
4. Inte komma med överraskningar som man inte förberett.
5. Undvika upprördhet som personen inte kan kontrollera.

6. Ge ett sätt att lugna sig när upprördhet inte går att undvika.
7. Undvik att stressa personen, all stress kan leda till att den personens destruktiva sidor eller stereotypier förvärras.
8. Det går sällan att använda logiska argument när en person tjuvar om samma tankar eller frågor. Det är bättre att avbryta det hela genom att be henne/honom skriva ner sina tankar/argument om det är en person som kan skriva annars kan man lära in andra tekniker för att lugna ner upprördhet.
9. Framhärda trots motstånd när man påbörjar något nytt. Ett visst motstånd mot nyheter finns alltid.
10. Sluta framhärda innan situationen blir absurd. Det kan ha varit fel tidpunkt eller fel metod för att börja med något nytt.

Lunds tekniska högskola

Sammanfattning NPF

- Tidig debut
- Oförmåga, inte ovilja
- Vanligt med flera diagnoser
- Finns mitt ibland oss
- Lite hjälp kan göra stor skillnad
- Tidiga insatser avgörande!

TACK!

marie.adolfsson@attention-riks.se